

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı :30824082-610162985
Konu :Yazılı Soru Önergeleri

04 Ağustos 2020
.../.../2020

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekillerimiz tarafından şahsıma yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Murat KURUM
Bakan

EK:

- Liste (5 Adet- 5 Sayfa)
- Cevap Yazısı (41 Adet, 85 Sayfa)

**İZMİR MİLLETVEKİLİ
SAYIN MURAT ÇEPNİ'NİN
TBMM 7/30463 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE
İLİŞKİN SORULAR VE CEVAPLARI**

SORULAR

8000 bin yıllık bir geçmişe sahip Hevsel Bahçeleri, Dicle Nehri kıyısında, Diyarbakır Kalesi ile nehir vadisi arasında yer alan yaklaşık yedi yüz hektarlık verimli arazidir. Zengin bir ekosisteme sahiptir. 28 endemik bitki ve 51 balık olmak üzere bir çok hayvan türüne ev sahipliği yapmaktadır. Oldukça çeşitli ağaç türleri vardır. Diyarbakır için adeta bir oksijen merkezidir. Ayrıca, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin en büyük kuş cennetidir. 180'den fazla kuş türünü ve Türkiye'de nadir bulunan yaz atmacalarını da barındırmaktadır.

Bütün insanlığın ortak mirası olarak kabul edilen kültürel ve doğal varlıklar Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO) tarafından koruma altına alınmaktadır. Hevsel Bahçeleri, 2013 yılında Dünya Mirasları listesine girmesi için UNESCO'ya aday gösterilmiş ve 2015 yılında tarihi Diyarbakır Surları ile bir bütün olarak Dünya Kültür Mirası olarak tescillenmiştir. Dünya Kültür Mirası ilan edilen alanların, ortak bir irade ve sözleşmeye bağlı olarak gelecek nesillere aktarılmalari sağlanmaktadır. Türkiye'nin 1983 yılında imzaladığı Dünya Miras Sözleşmesi bu nitelikteki doğal ve kültürel varlıkların korunmalarını garantiye almaktadır. Dünya Miras statüsüne sahip bir alanın korunmasının sorumluluğu yalnızca alanın üzerinde bulunduğu ülkenin sorumluluğuna bırakılmamıştır. UNESCO bu alanlar için ülkelere maddi, teknik ve moral destek vermektedir.

Hevsel Bahçelerinin 2 bin 800 dekarlık kısmında yapılan tarımsal faaliyetlerle yaklaşık 200 aile geçimini sağlamaktadır.

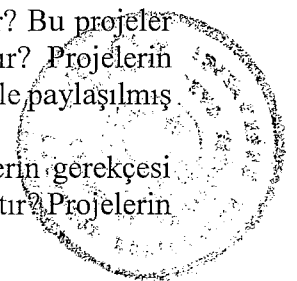
Dünya Miras Listesi'nde yer alan Hevsel Bahçeleri ve Dicle Nehri'nde ciddi çevre kirliliği ve doğal tahribat vardır. Kıyı şeridi inşaat molozları ve atıklarla adeta çöp alanına çevrilmiştir. Dünya Mirası olmasına rağmen 2016 yılında Özel Proje Alanı olarak ilan edilmiş ve projelerin ne olduğuna dair bilgiler kamuoyu ile paylaşılmadan millet bahçesi, kafe, seyirlik teras, asfalt ve betondan yol gibi yapılar yapılmaya başlanmıştır. Yapılaşma için bir çok canlının yaşam alanları, ekosistem, doğa, çevre yok edilmiştir. Yasalarla ve Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası yasalar ve sözleşmelerle korunması güvence altına alınmış bu tür alanların tahribatının, kirlenmesinin, yok edilmesinin engellenmesi Hükümetin önceliği olmalıdır. Hevsel Koruma Platformu, yöre halkı, sivil toplum kuruluşları buradaki ekolojik yıkımlar ve tahribatları durdurmak için büyük mücadeleler vermektedirler.

Bu bağlamda;

1-UNESCO Dünya Mirası Listesinde olan Hevsel Bahçelerinde şimdiye kadar hangi projeler hayata geçirilmiştir? Bu projelerin gerekçesi nedir? Bu projeler için Koruma Kurulundan izin ve görüş alınmış mıdır?

2-Bu projeler için kaç ağaç kesilmiştir? Kaç metrekare yeşil alan yok edilmiştir? Bu projeler kimler tarafından yapılmıştır? Yapılan projelerin toplam maliyeti ne kadardır? Projelerin ekosisteme verdiği zararlar değerlendirilmiş midir? Değerlendirildi ise kamuoyu ile paylaşılmış mıdır?

3-Hevsel bahçeleri için uygulamaya konacak hangi projeler vardır? Bu projelerin gerekçesi nedir? Projelerin inşaatı ne zaman başlatılacaktır? Ne kadar yeşil alan kaplayacaktır? Projelerin maliyeti ne kadar öngörülmektedir?

4-Yapılması planlanan bu projelerin Dünya Mirası olan bir alanda uygulanabilirliği ve bu alana vereceği zararlar hakkında ilgili kurum, kuruluş ve bilim insanlarından görüş alınmış mıdır? Bu projelerle ilgili kamuoyu bilgilendirilecek midir?

5-Hevsel Bahçeleri ile ilgili UNESCO ya koruma. İlerleme raporları hangi aralıklarla sunulmaktadır? Uygulamaya konan ve konacak olan projeler ile ilgili bilgi verilmekte midir? UNESCO bu konuda önerilerde bulunmuş mudur?

6-Hevsel Bahçelerinin korunması için şimdiye kadar UNESCO tarafından finansal bir destek sağlanmış mıdır? Sağlandıysa ne kadardır?

7-Hevsel Bahçelerinin kıyısında bulunduğu Dicle Nehri'nin kirletilmesin, tahribatının önüne geçmek için Bakanlığınızın bir çalışması var mıdır? Kıyı Koruma Muhafaza Kanunu'ndan yararlanması sağlanacak mıdır?

8-Yapılması planlanan projelerin; 8 Bin yıllık ekolojiye sahip Hevsel bahçelerinde tarımsal alanın yok edileceği endişesi vardır. Yoksul halkın geçimini sağladığı tarım alanları korunması nasıl sağlanacaktır? Projeler uygulamaya konursa halkın mağduriyetleri nasıl giderilecektir? Buradaki tarımsal alanlara ilişkin Tarım ve Orman Bakanlığı ile işbirliği yapılmakta mıdır?

9-Dünya Miras Listesinde olan Hevsel Bahçeleri, tarihi boyunca halkın kullanımına açık bir bahçe olarak tarihsel ve kültürel bir değer ortaya koymaktadır. 8 bin yıldır 30'dan fazla uygarlığın izlerini taşımaktadır. Bu alan ile ilgili Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Bakanlığınız arasında iş birliği var mıdır? Bu alanla ilgili görev ve yetkiler bakanlıklar arasında ne şekilde düzenlenmiştir?

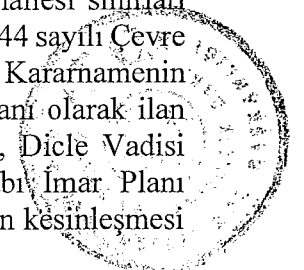
CEVAP

Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri Kültürel Peyzajı UNESCO Dünya Mirası sınırları içerisinde bulunan Suriçi Bölgesi 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun kapsamında 22.10.2012 tarihli ve 3900 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile "Riskli Alan" ilan edilmiş olup, söz konusu riskli alan sınırları içerisinde Koruma Amaçlı İmar Planı kararları doğrultusunda Bakanlığımızca proje ve yapım çalışmaları yürütülmektedir.

Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri Kültürel Peyzajı Dünya Miras Alanı sınırları içerisinde yer alan Suriçi Bölgesi'nin geleneksel dokusunun zarar görmesini engellemek ve özgün yapısının korunmasını sağlamak adına Bakanlığımız ile paydaş kurum ve kuruluşlarca yürütülen tüm proje ve yapım işlerine yönelik ICOMOS ilkeleri doğrultusunda Kültürel Miras Etki Değerlendirme (KMED) Raporu'nun hazırlanması çalışmaları sürdürülmektedir.

Söz konusu önergede geçen Hevsel Bahçelerinde şimdiye kadar 29.05.2017 tarihinde, 4734 Sayılı Kamu İhale Kanunu ile sözleşmesi yapılan, Diyarbakır Dicle Vadisi Rekreasyon Alanı Tasarım ve Peyzaj Yapım İşi gerçekleştirilmiş olup, 18.07.2017 tarihinde kabulü yapılmıştır.

Hevsel Bahçesi sınırına komşu Diyarbakır İli Sur İlçesi, Yukarı Kızıltaş Mahallesi sınırları içerisindeki 1098,55 ha'lık alan, 25.11.2016 tarihli Bakanlık Makamı Olur'u ile 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 2nci maddesinin 1inci fıkrasının (ğ) bendi hükmü kapsamında Özel Proje Alanı olarak ilan edilmiştir. Özel Proje Alanının içerisinde yer alan Diyarbakır İli, Sur İlçesi, Dicle Vadisi Rekreasyon Alanı (Doğa Parkı) ve Ağaçlandırma Alanı I. Uygulama Etapı İmar Planı Değişikliği (32 ha.) Bakanlığımızca 2016 yılında onaylanmış ve anılan planların kesinleşmesi

ile 1. Etapta uygulama yapılmıştır. Ancak TMMOB Şehir Plancıları Odası tarafından, Diyarbakır-Sur-Yukarı Kızıltaş Mahallesi sınırları içerisindeki Dicle Vadisi Rekreasyon Alanı (Doğa Parkı) ve Ağaçlandırma Alanı 1. Uygulama Etabına ilişkin 1/1.000 ölçekli uygulama imar planı değişikliği ile, dayanağı 1/5.000 ölçekli nazım imar planının iptali talebiyle Bakanlığımız aleyhine açılan davada, Diyarbakır 3. İdare Mahkemesinin 02/04/2019 gün ve E.2017/1227-K.2019/101 sayılı kararıyla "dava konusu işlemlerin iptaline" karar verilmiştir.

Ülkemizdeki su kaynaklarının korunması çalışmaları, 2872 sayılı Çevre Kanunu ve bu kanuna dayanılarak çıkarılan Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği ile Kentsel Atıksu Arıtımı Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde yürütülmekte olup, Dicle Nehri Havzasındaki faaliyetlerden kaynaklanan atıksuların yönetimi de bu çerçevede sağlanmaktadır.

